

علم طبيعت

اولقى جز

حيوانات بىلان آدم

كاشغر شەھرىدە سوتيان فوينك تانك نىنك

باسمە خانەسىدە باسىلدى

۱۹۲۰

Svenska Missionstryckeriet, Kaschgar
1920

موشوك .

موشوك نينك بدننى توكلوك دور . باشى يمولاق بورنى قيسقه تنى
وقويروقى اوزون دور . پوتى قورت دور . الدى پوت لارى نينك بشدين
كىنى پوت لارى نينك قورت دىن بارماقى بار دور . بارماقدا بىردىن
اوچلوق قىزاق بار دور . قىزاقى بار پوت لارنى قىرناغلىق پوت لار دىر لار .
اغزىدا ايتىك تيشلارى بار دور . هر اينكا كى نينك الدى تيشلارنى
اوتور تيش دىر لار . اولار اوشاق دور لار . الدى تيشلارى نينك ايكى
طرفيده بىردىن اوزون اوچلوق مەركن تيش و انينك ايچ طرفيده
ازىق تيشلارى بار دور اولار ازان نينك تيشلار دىك اوچلوق و ايتىك
دور لار . موشوك مەركن تيشلارى بىلان طعمەسى اوچون اوشاق جانور لارنى
توتادور . ازىق تيشلارى بىلان پارچە لايىدور اوتور تيشلارى بىلان كوشت
نى سونكا كدىن اجراتادور . ازىق تيشلارى ايتىك اوچلوق بولغان حيوان
لار نينك تىرىكچىلىكى تولراق كوشت بىلان دور (كوشت يىكوجى) .
طعمەسى پارچە لانيب يوتولغاندىن كىن كالدىن اوتوب قىرئنگاندىن
اوچاي لاركا بارانور . كال اوچاي قىرئىن پوتون بىر نور دىك دور . (هضم نورى) .
موشوك پات پات يك قىرغاندىك بىر آواز چىقارىپ خوخر ايدور . اول آواز
تىنغاندا بورون قوشوك لار دىن كارئاي بىلان اوپكا سىمكا كىرىپ يانىب
چىقان هوا دىن بولادور . كارئاي بىلان اوپكا تىنىق اسباب لارى
دور . بدننى نينك اوزى بولوب تورماقى سونكاك لار (استخوان)
بىلان بولور . اوچادا اوزولغان سونكاك نى سىرت دىر لار و مونداغ
سونكاكى بار حيوانى سىر قلىق حيوان دىر لار .
موشوك نى سىقان يوتاتماق اوچون باقار لار . سىقان كىچە دە تولا
راق چىقان اوچون موشوك هم كىچە دە شكارغە چىقادور . انينك اوچون
كورماك انكلاماق طويماق قوت لارى ايتىك بولماقى لازم دور . موشوك
قولاق لارنى مېدىر لاتالایدور و نىهايت اھستە آواز بولسە هم انكلايا
لايدور . كوز لارى يمولاق دور . انينك كوز قىزاقى ياروقدا بىر جىجىق دىك تار
بولادور اما قرانگە بولغاندا چونك بولادور . انينك اوچون بىر قرانگە

دیگان وقت دا موشون اوبدان کورادور. نهایت قرانکغو بولسه هم هیچ نرسه کا اورونمای مانکانور. مونی برون لاری بیلان یخشی طویادورغان کومشاری نینک یاریلیقی بیلان قیلادور. مانکغاندا هیچ آواز چیقمايدور چونکه تکیده قالین یومشاق تره سی بولغان بارماق لاری نینک اوچیدا د بسایدور. مانکغاندا ترناق لاری آواز چیقارماسون و اویراب کتماسون دیب ایچیکا بیغیب الادور. طعمه سیکا یقینلاشقاندا بر ایکی سکراب انی ترناق لاری و تیشلاری بیلان قوتادور. بو طریقهدا شکار قیلماغلیق اوچون حیلده بیلان چاققانلیق ضرور بولادور. موشون هم بو قوه لاری اوچون مشهور دور.

موشون اوزینی صاف ساقلایدورغان بر حیوان دور. هر وقت شکار قیلیب بولغاندین کین تون لارینی یالاب پاکیزه قیلادور. بدنی نینک ایسیقی فی همیشه بر خیل ساقلاماق اوچون تون لاری خدمت قیلادور (قانی ایسیق حیوان). مونی نینک اوچون یاز وقتیدا تون لاری یوپقا و یریک دور. کوز وقتیدا تون لاری نینک اراسیغه تبیت پیدا بولغان برله قیش وقتیدا توکی قالینراق بولادور.

موشون توغقان بلالارینی اوز سوتی بیلان باقادر (ایمیتادور). انینک اوچون موشوننی امچکلیک حیوان دیرلار.

اط .

اطنینک بوینی بیلان قویروقتیدا اوزون یریک قیل بار دور. بوینیدا کی قیلنی یال دیرلار. هر پوتیدا بر دین بارماقی بار دور. اول قالین بر تیرناق بیلان ساقلانادور. تیرناق نی تواق دیرلار. انینک اوچون اطنی تواقلیق حیوان دیرمیز. مانکغاندا تواقی بیلان د بسایدور. پوت نینک قالغان یرلاری یرکا تکمای تورادور. مونی نینک بیلان پارچاق لاری ایکیزراک و یوروشی ییلدا مراق بولور.

اطنينك ازيق تيشلارى جييجيغليق دور شونداغكه اوستيده
 اكر و توقاي جييجيق لارى باردور. بوجييجيق لارقيش سونكا كيك
 قات بقات يوركالكان مينا ريكان قاتيق بر نرسه دين عبارت
 بولور. تيش سونكاكي مينادين بوشراق بولغان اوچون چايناغاندا
 اوپراب كتادور و مينا انينكددين ايكييزراك تورادور. (موشوك نينك
 تيشلارى نينك كورونكان همه يرلارى مينا بيلان تمام قاپلاغليق دور)
 تيشلارى جييجيغليق بولغان حيوانلار خاص كياه بيلان تيربك
 چيليك قيلادور (كياه يكوچي).

اط عقل و هوشيارليقى بيلان مشهور دور. انينك اوچون تولاراق
 خلق انى مينماك قوشماق و يوك ارتماق اوچون باقادور. ملايمليق
 بيلان باقان كشيكا بويون سونادور اما قاتيعليق قيلغان كشيدين
 بعضيدا تيشلارى و توقا لارى برله انتقام الادور. كوشتى طعام غه يار ايدور.
 تره سى نى كون قيلورلار.

كبوتر

كبوتر نينك بدنى پيليك دور. چونك پى لار نينك توك لارى اوشاق اوشاق
 ايلماك لار بيلان بر بريكا كيريشيكليك دور. بدنكا يقين پى لارى انداغ
 ايماس. بولارنى قببت ديرلار. قببت بدنى نينك ايسيجليقى نى
 ساقلماق اوچون دور چونكه كبوتر قانى ايسيق حيوان دور.
 تومشوقى نينك اوچى مونكور جمله سيددين بر نرسه بيلان و قالغانى
 يومشاق تره بيلان قاپلاغليق دور. تومشوقى نينك اوستيده بورون
 توشوك لارى بار. قولاق توشوك لارى پى لار بيلان ياشورولغان دور. قنى
 قيسقه و ايكى پوت اوستيده تورادور. پوت لارى امچكليك حيوانلار نينك
 كينى پوت لارى اورنيدا دور. تورت دين بارماقى باردور اوچى الديغه برى
 كينىكا جييجيغليق دور و هر بریده تيرناقى بار دور. كينى بارماقى نينك

ایکیز لیک الدی بارمائی بیلان برابر تورادور. شونداغ پوت لار دزخت
شاخلا رینی چنکال لاغالی موافق دور (چنکال لایدورغان
پوت لار) .

الدی پوت لار اورنیدا ایکی قناتی بار دور قنات پی لاری اوزون و
قاتیق دور. اوچوب یورکانده قنات لارینی کوتارسه اراسیدین شمال اوتکو
دیک بر بریدین آیریلور اما توبن قیلسه بر بری بیلان قوشولادور.
کیوتور هوادی قنات لاری بیلان باسیب اوزینی کوتاریب اوچادور. اوچوب یور
کانده هر طرفکا قایر یلغالی قویروقی خدمت قیلادور. قویروق پی لاری
هم قاتیق دور. کیوتور نینک ایچی هم اوچوشقه موافق یاسالیب دور
شونداغ که سونکال لاری نینک تولاسی کوان بولوب یکل بیلان تولغان دور.
موزینک بیلان کیوتور ینیکراک بولادور.

کیوتور قوناق پورچاق و باشقه دانه لار برله تیریکچیلیدیک قیلادور.
تیشلاری بولماغان اوچون یکولوکی نی پوتون یوتادور. یکان دانه لاری
پوکان یا که دانلیق دیکان کال نینک کنکر و کان بر بریده یومشایدور
اندین تاشلیق دیکان قرینغه اوتادور قرین اوزی قاتیق بولوب
تیش اورنیدا خدمت قیلید دانه نی ایزادور.

کیوتور نینک تخوم سالانورغان وقتی ایرته یازدا باشلایدور. اول
وقت جفتلاشیب تنج یرده چانکا بیغیب اولایدور. اندین ماده سی
اواغه تخوم نی سالانور. تخومی نینک قاتیق شکالی بار دور. بعضیدانری
و بعضیدا ماده سی تخومی نی باسادور. تخوم ایچیده پیدا بولغان
بلاسی (باجکا) تخوم نینک تاشیدا تیریکچیلیدیک قیلغودیک
بولغاندا شکالی نی تیشیب چیقادور. یلکی چیقاندا کوزی یموغلوک
دور اندینک اوچون بر وقتغیچه احتیاط برله باقماق لازم ایکان. کیوتور
دینلایدا پوکانیدا حاصل بولغان سوت کا اوخشاش بر نرسه چیقاریب
اندینک بیلان بلاسی نی باقارور. چوتکراف بولغاندا دانه برادور.

كېتۈر يازدا پى لارنى تاشلايدۇر اورنىغا قالمىراق پى لار چىتادۇر.
پى يىنكوشلاكانى جولىغوش دىرلار. ايرتە ياز وقتىدا پى لارى نىنك
اوپراب كىتكان چت لارى توشوب كىتادۇر. انىنك بىرلە پى لارى يوپقاراق و
رنكى تازەراق بولادۇر.

سالمة .

سالمة نىنك بد نىدە توك يا پى يوق دور. ترەسى ايكى قات دور. تاش
قاتى يوپقا سوزون و پوقتون دور. ايچ قاتى كىپكىدك اوشاق يمولاق و
ياپالاق بىر بىرىكا توشلىق دانە لار دىن عبارت دور. بدنى اوزون و
يىنكىچكا دور. قوپىروقى باشى بىلان قىدىن اوزون دور. پوت لارى
قىسقه و عاجز بولغانى اوچون بدنىنى كوتارالمايدۇر. خاص پوت لارى
بىلان مانكالمایدۇر. انىنك اوچون ھمىشە قورساقىنى سوراب قوپىروقى
نىنك يارىلىقى بىلان مانكادور (اورمالايدورغان حيوان).
پوت لارى نىنك بشدىن تىرناغلىق بارماقى بار و اغزىدا اوشاق
اوچلوق قىشلارى بار دور.

سالمة نىنك بدنى نىنك ايسىغلىقى ھوانىنك ايسىغلىقىدك بولادۇر.
(قانى سوغاق حيوان). بدنىكا لازم بولادورغان ايسىقنى
تاپماق اوچون ياز نىنك ايسىق كونا لار دىدە افتابلىق يىرلاركا چىقادۇر.
اندا اورماچون پشه چكتكو و باشقه اوشاق جانورلارنى توتوب يىدۇر. بو
طرىقەدا تىرىكچىلىك قىلغانى بىرلە آدم غە فائىدەلىق حيوان دور. انىنك
اوچون انكا ازار بىرمان يىخشى ايماس. ھوا بوزولغان يىمغور ياغقان
كونلار دىدە بىر كىمغە كىرىپ ياتادۇر. كوز وقتىدا يىدە بىر توشوك كورلاب
كىرىپ انىنك اغزىنى توپا بىلان بىر كىتىپ اندا اوخلاب قىشنى اوتكورا
دور (قىش اويغو).

سالمة قوم يا توپاننىنك ايسىغلىقىدە افتابلىق يىرلار دىدە تىخوم لارنى سالما

دور. تخوم لاری نینک صورتی و چونکلوقی لوبیاغہ اوخشاش دور؛ شکالی
یومشاق و رنگی اقیس دور. سالمه تخوم لارینی باسمایدور؛ افتاب نینک
ایسیقی بیلان بلالاری چیقارور. اناسی اولارنی پرورش قیلمایدور.

پاقا.

پاقانینک ترهسی تون سز دور و بلغم غه اوخشاش بر نرسه بیلان
سوالغاندیک هول و سوغاق دور. کینی پوت لاری الدی پوت لاریدین
اوزون و بارماق لاری تره بیلان بر بریکا توتاش دور. اول تره سو اوزکالی
خدمت قیلادور (سو اوزماک ترهسی). باره ماق لاری نینک هیج
بریده تیرناق یوق دور. اغزی تولاکنک دور. یوقارقی اینکا کیده اوشاق
تمشلاری بار دور. انینک طعمهسی چیبین پشه و باشقه اوشاق جانور
دور (فائده لیق مو یا ضرر لیک مو؟). قیلی آرم نینک کی ریک ارقا طرفیدین
توتاشلیق ایماس لیکن الدی طرفیدین توتاشلیق دور. طعمهسی فی
توتقاندا قیلی فی یبلدام چیقاریب طعمهسی فی چاپلاشتوروب تارتارور.
پاقا تینغاندا هوانی یوتوب الارور. انینک اوچون اغزی اوزونراق اوچوق
تورسه تونجو قارور.

پاقا تولراق نم یزلارده یوزارور. قیشنی یرو تام کمالاریدا اوخلاب
اوتکوزارور. اول جانی برک بر جانور دور. بعضیدا موزلاب قالسه هم
اولمایدور. ایرته یازدا ایرککی نینک کور اغانی انکلانارور. اول وقت را
قیشیسی سونینک دونک یزلاریکا باریب تخوم سالارور. تخوم لاری
حساب سز اوشاق رانده لاری بولوب بلغم غه اوخشاش بر نرسه بیلان چاپلا
شیغلیق دور. اولار دین افتاب نینک ایسیغلیقی بیلان بلالار چیقارور.
پاقانینک بلالاری (قورموچاق) بلیققه اوخشاش دور. اولار نینک پوت
لاری یوق دور اما سو اوزکالی یاریلیق برارورغان قویروقی بار دور. تینیشی
اولدا اوپکا بیلان بولمای پاشی نینک کینیده بولغان تاشقارقی

نفسدانلار بيلان بولار روز. ليكن بولار بىر نىچە كوندىن كىن يوقالار روز
 و اور نىغە ايچكاركى نفسدانلار پيدا بولوب بىر توشوكدىن سو
 كىرىپ چىقىپ تورارورغان نفسدان كواكى دىكان بىر كواك نىنك
 ايچىدە تورارور. اغزىدا تىشى يوق روز. اولار نىنك اور نىدا اينكاكى
 مونكوز جملە سىدىن بىر نرسە بىرلە چاپلاغلىق روز. انىنك بىرلان قومو
 چاق يىدورغان اوشاق اوت خىنى اوزوب الارور. اول كىنى پوت لارى
 اندىن الدى پوت لارى چىقارور. آرغنه وقت دىن كىن قوموچاق نىنك
 شكلى آهسته آهسته قىدىل تاپىپ ياقان نىنك صور تىكا كىرارور. نفسدانلارى
 يوقالارور: تىنىشى اوپكا بيلان بولار روز و قوپىروقى بارا بارا اران نىب يوق
 بولوب كتارور. اخىدا قوموچاق ياقا بولوب قوروقدا سكراب يورارور.

قرا بلىق .

قرا بلىق نىنك ايچ قات ترەسى اوشاق يمولاق پالدىرلاب تورارور
 غان نرسە لار بيلان چاپلاغلىق روز. تاش قاتى بلغم رىك بىر نرسە
 بيلان سولغان روز. بىنى ايكى طرفدىن تىسىلغاندىك ياپىلاق بولوب
 باش بيلان قوپىروق طرفىدە اوچلانغان روز. صورتى مونداغ بولغانى
 بىرلە سورا يورماككا موافق بولور. ترەسى نىنك بلغم رىك بولغانى سورا
 اسان مانكەماققە و اوپىراب كىتەماسلىكىكا سىب بولور. بلىق نىنك پوتى يوق
 ليكن بىر قىسم قناتى بار. الدى پوت لار نىنك اور نىغە ايكى كوكس قناتى
 و كىنى پوت لار اور نىغە ايكى قورساق قناتى و اوچاسىدا ايكى
 اوچا قناتى بار روز. همه قنات لارى يىرىك ترە بيلان بىر بىرىك توشاكلىق
 ينىكچىكا قىلتىرىق لارىن عبارت روز. اوچاسى نىنك اوستون قناتى نى
 ارە يا كە قىرغوج دىرلار. ارە نىنك قىلتىرىق لارى قاتىق و اوچلوق بولوب
 چونك بلىق نىنك يوتماق دىن كىچىك بلىق نى ساقلاغالى خدمت قىلا
 روز. قالغان قنات لار نىنك قىلتىرىق لارى يوشاق روزلار. اوچا قنات لارى

بیلان سونك قناتی سورا توغری تورماقیغه خدمت قیلارور. قوپرورق قناتی نینک یاریلیقی بیلان سو اوزارور. بلیق هر طرفکا قایریب یورکالی قوپرورقی نی ایشلاتارور. توختاماق لازم یولغاندا کوکس قناتی بیلان قورساق قناتی نی یاییب اوزینی توختاتارور. بلیق نینک ایچیده سیرت نینک استیدالایلا تگوسی بارور اولیک بیلان قولاغلیق خالته ریک بر نرسه دور. بلیق چوککالی خواهلاغاندا لایلا تگونی بیغیارور یوقاری چیقالی خواهلاغاندا انی کنکر و تارور.

قرا بلیق نینک اوپکاسی یوق خاص نفسدانلار بیلان تینارور. اولار نفسدان قاپقوسی (بلیق قولاقی) بیلان یاپیلارور. قاپقوسی نینک هر بری استیدا بر کواک (نفسدان کواکی) بار دور. نفسدان کواکی اغیز طرفیکا بش یاروقی بیلان اچیلارور و تاشیغه چونکراف بر یاروقی بیلان قاپقوسی نینک کینیکا اچیلارور. نفسدان یاروق لاری اراسیدا چوچه لیق یومشاق نفسدان تخته لاری بار دور. نفسدان تخته لار نینک اوشاق تمورلاری تولارور. اولار دین قان اوتوب تورغان اوچون رنگی قزیدور بلیق تینغاندا بر نرسه نی یوتقاندیک اغزینی اچیب یومارور. اغزینی یومغاندا سوانینک دین اون نفسدان یاروق لاری بیلان نفسدان کواک لاریکا کیرارور. اندا نفسدان تخته لاریدا کی قان سورا بار هوارین اوزیکا تارتارور. نفسدان قاپقولاری اچیلغاندا سو کینیدا کی یاروق لاری دین چیقارور.

قرا بلیق قرا سولاردا تیریکچیلک قیلارور. اغزیدا اوشاق اوشاق قول تیشلاری بارور. اولار بیلان طعمه سی نی توتارور. قرا بلیق نینک تخوم سالارورغان وقتی ایرته یاز دور اول وقتدا سونینک رونک یرلاریده تیشی سی تخوم لارنی سالارور اولار نینک اوستیکا ایرککی سوتکا اوخشه بر نرسه سالارور. انینک بیلان تخوم لاردا هر بیدین ینکی بلیق چیقوریک قوت حاصل بولارور. بلالاری افتاب نینک ایسیقی بیلان

چيقارور. بىر بىلىق نىنك تىخوم لارى بىر نىچە يوز مېنك رانە بولادور.
شونداغ بولسە ھم انىچە پات غولدا مايدور چونكە تىخوم لارى نىنك و
اوشاق بلالارى نىنك تولاسى نى چونكەراق بىلىق لار و باشقە سو حيوان
لارى يىب كتارور.

789 اولايىكە اوۋى موزايى

اولا يا اوۋى موزايى دىكان جانور لولولو قوتاز غە اوخشايدور لىكن
سورا يورماي تاغ نىنك قىراغايلىق يىرلار يىدە يوزادور. تىرەسى نىنك اوستىدە
بىلغىم دىك بىر نىرسە بار دور. باشىدا تور ت مونكوزى بار اولار طويان ورغان
اسپابى دورلار. اولايىكە تارتىپ اليب يىنە چىقارالايدور. اوستون
ايكى مونكوزى نىنك اوچىدا كوزلارى بار دور. اغزى باشى نىنك استى طرفىكا
دور. انىنك ايچىدە تىشلىق ايكا كدىك تىلى بار. تىلى بىلان يىدورغان
كوك اوت خسنى ايكا كداب يىدور. قورساقى نىنك تىكيدە قالىن كوشتى
بار و اورمالاب مانكغاندا پوت نىنك بدلىدە بولادور. اول كوشت نىنك
اوستىدە اوچاي و قىزىن تورادور. اوچاسى نىنك تىرەسى خالتەدىك بوش
و قاتلاغلىق دور. انى سادردىر مېز سادرنىنك اوستىدە اولانينك قىساقى
تورادور اولايىكە نىرسە دىن قورققاندا يىغىلىپ قىساقى نىنك ايچىكا كىرىپ
الادور قىساقى سادردىن چىقىپ تورادورغان آھك سويىدىك بىر نىرسە دىن
پىدا بولادور. اولايىكە سادردىن قىساقى ھم اوسادور. بدنى سونكاك سز
يوشاق و ھول دور. انىنك اوچون انى رطوبتلىك جانور دىر مېز
اولانينك اوچاسىدا باش طرفىكا بىر تىنىق توشوكى بار بو توشوك
بىلان ھوا اوپكاكا كىرادور.

كوز وقتىدا اولايىكە بىر توشوك كورلاب اندا توروب قاپ نىنك ايچىكا
كىرىپ انىنك اغزىنى بىر كىتىپ تىشنى اوتكوزادور. اولايىكە تىخوم لارىنى يىركا
كومادور. بلالارى افتاب نىنك ايسىقىدىن چىقارورلار.

آق كپيله .

آق كپيله نينك ايچ استخواني يوق دور ليكن تره سي قاتيق دور و استخوان نينك خدمتي ني قيلادور (تره استخواني). تره سي حلقه حلقه بوغام بوغام دور. بوغام لار نينك ازاليقيدا كي تره يومشاق باغيشليق دور. مونداع جانورني باغيشليق جانور ديزمير. تني ايكي يزددين بوغولغانديك اوج حصه غه يعني باش تن اوتراسي و تن اياغيغه بولونادور. بدني مونداع توزولكان جانورني حشرات ديزمير. باشيدا ايكي كوز و ايكي مونكوزي بار. مونكوزلاري طويماق و بوراماق اوچون دور. اغزي بزر نورديك دور. كپيله انينك بيلان كدلاردين طعمه سي بولغان عسلني شوراييدور. نورديك بولغان اغيزني شوراييدورغان اغيز ديزمير. تن اوتراسي نينك اوج جفت تيرناغليق و باغيشليق پوتني و ايكي جفت قناتي بار. قناتي نفيس تره دين بولوب يكل بيلان تولغان اوشاق قاتيق نورلار بيلان ياييلدور. نورلارني قنات قورلاري ديزمير. قنات نينك اوستيده اوندديك اوشاق زنكليك حساب سز دانه لار تورادور.

آق كپيله نينك بدني نينك يانلاريدا توشوك لار بار دور (تنيق توشوك لاري) بولاردين نورلار چيقيب بدني نينك هر طرفيكا ياييلدغان دور. بو نورلار كپيله نينك تينهاقي اوچون دور (تنيق نورلاري). آق كپيله تخوم لاريني بعضي اوتياشلار نينك ياپرماقيغه سالادور. بولار دين قورت لار چيقادور. قورت نينك ينكيچكا توك لاري و تولا پوت لاري بار دور. انينك اغزيدا قورت اينكا كي بار دور بولار توغراسيغه اچيلان دور. اينكان لاري بيلان طعمه سي تي قيرقيب الادور (قيرقوج اغيز). كپيله قورتني ياپرماق لار ييب تيريكچيچيلىك قيلادور. تره سي تي بزنچقه مرتبه ينكوشلا كاندين كين يما كندين توختاب لايق بزر جاناي دناييب اندا

چاپلاشيب تورروب ترهسى نى تاشلايدور. ترهسى نينك اورنيغه قالين و قاتيق بر پوست حاصل بولادور. پوستى نينك ايچيده كپيله قورتى اوخلاغانديك بر حالدا تورروب آهسته آهسته طيار كپيله كا اورولادور. طيار بولغاندا پوستى سينادور و كپيله چيقادور.

ديو اورماچوكى .

ديو اورماچوكى نينك ترهسى كپيله نينك ترهسىكا اوخشاييدور اما نينك دين يوشاق دور. باشى بيلان قن اوتراسى بر حصه دور (قن الدى). قن اياغى چونك يمولاق دور. باشيدا سكر كوزى بار مونكوزى يوق دور. اينكاكى قورت دور. اوستون اينكاك لارنى نشتن ديرلار. اولار اوچلوق ايلماك دور. باشى ايچيده ايكى بز بار دور، بولاردين سويوق زهرليك بر نرسه چيقيب نورلار بيلان نشتن نينك اوچيغه بارادور. نينك اوچون اوشاق جانورلارنى چاقسه اولار اولادور. پوت لارى قورت جفت دور قن اياغى نينك باغيشلارى يوق دور. ارقاسيدا اوشاق نوري بار البته مور توران دور. اولاردين قوياق بر نرسه چيقيب هوادا قاتيب ينكيچكا ييب لار بولادور. اورماچوك اولارنى تيرناق لارى برله سوزاب ايشلا تيب اولاردين تورينى توقويدور. اورماچوك تور نينك اوتراسيدا يا برچتيدا تورروب مارايدور. اوشاق جانورلاردين برى تورغه توشوب توقولسه اورماچوك تور نينك ميد يرلا كانيدين بيلين انى الغالى بيلدام بارادور. اوزى نينك كوچى يتكوديك جانور اينغان بولسه انى ييبى بيلان يوركاب ايب اولتورادور. اما كوچى يتما كوديك بولسه بيلدام انى اجراتيب قويا دور. بر يردين ينه بر يركا بارسه ييب نينك يار يليقنى بيلان بارادور. ييبى بيلان قيشى سى تخوم لارينى يوركاب قويا دور. مونينك بيلان اولارنى قيش نينك سوغا قويدين ساقلويدور. بلالارى ايرته ياردا چيقادور. اولار كپيله بلاسيديك اول قورت بولماي طيار

اور ماچونك بولوب چيقادور. اور ماچونك هم تينديق نورلاري بيلان تيندور.
چيان ياكه سريغ ايشانك اور ماچونك جنسيدين دور. انينك پوت
لاري هم تورت جفت دور. باشيدا ايكي چونك اينكاكي بار دور. بولار قول
نينك خدمتي ني قيلادور. اولار نينك هر بزي قيسقاچديك بولوب پوت
لاريدين چونك دور. تن اياغيدا بر نشترى بار باغيشليق بر قويروقى
بار دور. چيان قنخوم سالماي بلا توغان دور.

نهر سرطاني.

نهر سرطاني باغيشليق بر جانور دور. ايچ استخواني يوق بلكه
تزه سي قاتيق شكل دور. باشيدا ايكي اوزون ايكي قيسقه يوشاق
مونكوزي ايكي كوزي و البته جفت اينكاكي بار دور. كوزي نينك هر طرفيكا
حركت قيلالايدورغان باغي بار. انينك اوچون سرطان ارقا طرفيكا هم
قايلايالايدور. پوت لاري بش جفت دور. ايكي الدي پوتى چيان نينك
چونك اينكاكيكا اوخشاش قيسقاچديك دور. اولار بيلان طعمه سي ني
توتادور. شكالي نينك ايچييده بدن نينك ايكي يانيدا نفسدانلاري
تورادور. قويروقى ياپلاق. باغيشليق دور و توغرى تورادور. انينك
استيدا اوشاق پوت لار بار دور. اولار برله تيشي سي بلالاري چيقونچه
قنخوم لارينى كوتاريب يورادور. بلالاري تبديل تاپمايدور بلكه قنخوم
لاريدين طيار بولوب چيقادور. نهر سرطاني نينك اوزونلوقى قنخمينا
تورت سونك بولادور تمام عمر يده اوسوب تورادور. انينك اوچون شكالي ني
يات يات ينكوشلامان لازم دور. شكالي ينكوشلانكانه بعضيدا بر
پوت بعضيدا بر كوز باغي اوزولوب كتادور. انداغ بولسه اور نيغه ينكي
پوت كوز پيدا بولادور.

نهر سرطاني اورويانينك بعضى اقين دريالاريدا بار دور. كوندوزى بر
قاش نينك تكيده يا بر كماند تورادور. كيچمه سي طعمه سي بولادورغان

اوشاق بلیق پاقا قورت و انداغ جانورنی توتقالی چیقادور. سو اوزکانده
ارقا طرفیکا اوزوب مانکادور.

سرطان نینک بزدیچه قسمی بار دور بعضی سی اقیمن دریالاردا بعضی سی
شور دریالاردا و ینه بعضی سی قوروقدا یورادور. اولار حشرات غه اوخشاش
بوغام بوغام باغیشلیق دور لیکن تن ایاغی نینک قویروقی بار دور و
پوت لاری قورت جفت دین زیاده دور.

ایشاک قورتی سرطان جنسیدین دور. اول زی اوی لارده و هول
یرلارده یورادور. باشیدا ایکی مونکوزی بار دور. بدن یاپیلاق و باغیشلیق
دور. پوت لاری ینه جفت دور. نفسه انلار بیلان تینادور. اولار نینک جایی
قویروقی نینک استیدانور. اول تخوم سالادور و بلالاری افتاب نینک ایستیقی
بیلان چیقادور لار.

قزیل قورت یا که یر قورتی.

یر قورتی نینک بدن یباغیشلیق پوتون یر پارچه دور. تره سی یومشاق
دور. مونینک بیلان بدن نی تولغاشتوروب اوزون قیسقه قیلالایدور.
یر قورتی نینک باشی یوقدیک کورونور. کوزی یوق اما بدن نینک ینکیچکا
اوجیدا اغزی بار دور. اورمالاکالی یاریلیق بولماق اوچون بدنیده ارقا
طرفکا باغیشلیق تون لار بار لیکن یولار آدم کوزیکا کورونما کودیک اوشاق
دور لار. تینماق اوچون هیچ نرسه سی یوق تینماقی تره سی بیلان بولا
دور. تره سی قوروب قالسه تینماقی ترسراک بولادور. انینک اوچون همیشه
یر ایچیده تورادور. یرکا سو قویولسه و یا یامغور یاغسه یر اوستیکا هم
چیقادور. قیشدا تونک یتمایدورغان یرلارکا کیریب الارور. طعمه سی
ساسیغان جانورلار و اوت خسلار دور. ساسیغان نرسه لار بیلان بار تفراق
نی هم یوتادور. شونینک برله یرنینک ایچیده یول لار قیلیب یرنی کینه لار
اوچون یومشاقادور.

ایمدی بیان قیلینغان جانورلار اوشبو صنفلار و قسملارغه بولونور:

1. سیرتلیق حیوان یعنی ایچیده استخوانی بار حیوان .

(ا) قانی ایسیق حیوان .

۱. امچکلیک حیوان یعنی بلالارینی ایمیتیب باقار ورغان حیوان
(مثلاً موشون و اط).

۲. اوچارلیق یعنی تخوم سالار ورغان و بلالارینی ایمیتمايد ورغان
حیوان (مثلاً کبوتر).

(ب) قانی سوغاق حیوان .

۳. او مالاید ورغان و اوپکا بیلان تینار ورغان جانور (مثلاً سالمه).

۴. پاقلار یعنی کچیک وقتیدا نفسدانلار بیلان و چونک بولغاندا
اوپکا بیلان تینار ورغان جانور (مثلاً پاقل).

۵. بلیق لار یعنی تمام عمریده نفسدانلار بیلان تینار ورغان
حیوان (مثلاً قرا بلیق).

2. رطوبتلیک جانور یعنی استخوانی یوق و

سارری بار جانور (مثلاً اول).

3. باغیشلیق جانور یعنی استخوانی اورنیغه

قاتیق ترهسی بار جانور.

۱. حشرات یعنی الته پوتلوق جانور (مثلاً آق کپیلده).

۲. اورماچول لار یعنی سکر پوتی بار جانور (مثلاً ریبو اورماچوکی

چیان).

۳. سرطان لار یعنی سکرین تولا راق پوتی بار جانور (مثلاً نهر

سرطانی و ایشاک قورتی).

4. قورت لار یعنی سارری استخوانی یوق جانور

(مثلاً قزید قورت).

امچكلىك حيوانلار

مىمونلار.

مىمونلار نىنك بىر نىچە قىسمى بار دور. چونك بىر قىسمى نى غورىلە دىرلار. انىنك يوغانلىقى آدم چە بار دور. قويروقى يوق دور. توكى قالىن و قىرامتول دور. قوللارى آدم نىنككى دىن اوزون ليكن پوتلارى قىسقه راق دور. پوتى نىنك باش بارماقى نى باشقه بارماقلارى طرفىكا مىدىر لاتالایدور. ازىق تيشلارى آدم نىنككى غە اوخشە مودورچاق دور. مونداغ تيشلارى بار حيوانلار غە كوشت غە كىياە يىب تىرىكچىلىك قىلالدور (هر نرسە يىكوجى حيوان). غورىلە يىردە يوركاندە كىنى پوتلارى بىلان اوزى مانكىب بىر قولى بىلان تىيانىب اينكىشىبران مانكان دور. درختلاردا اسانلىق بىلان يوران دور. طعمەسى قوللاراق ميوە دىن بولغاچ درختلاردا يوروب ميوە ايستایدور. اندا غە شاخلار يىغىب قونان ورغان جايى نى راستلايدور. غورىلە دوراموچوق هوشيار و اچىغى يىمان بىر حيوان دور. اچىغى نى كىلتورسە آدم غە غە يانان دور. غورىلە افريقا نىنك جنكلاريدا يوران دور.

غاجاغوجى حيوانلار

۱. سىچقان. سىچقان نىنك قولاقى چونك و قويروقى اوزون و توك سز دور. پوتلارى نىنك بارماقلارى تىرناغلىق دور. اينكاكى نىنك هر يىردە ايكىدىن ياپلاق ايتىك اوتور قىشى بار دور. اولار نىنك الدى طرفى مينا دىكان قاتىق بىر نرسە بىلان قاپلاغلىق دور. كىنى طرفى يومشاغراق بولغانى اوچون پاتراق اوپراب كتان دور. انىنك بىلان تيشلارى يىغاچى نىنك ايسكنە سىدىك ايتىك بولادور. اول تيشلارى

بیلان سچقان غاجاب قرقیب تولا نرسه لارنی بوزادور. شونداغ
 تیشلارنی غاجایدورغان تیشلار دیرمیز. مرکن تیشلاری
 یوق دور. ازیق تیشلاری مودورچاق دور. سچقان آدم بارغان
 یرکا ایرکاشیب یوروب تمام عالم کا تارالغان دور. قیشدا آدم اولتور
 غان اوی لارده تولاراق یورادور اما یازدا اشلیق تیریغان یرلارکا
 چیقیب اندا یاز وقتنی اوتکوزوب کوزده ینه آدم اوی لاریکا یانادور.
 تولوم سچقان دیکان چونکراف بر سچقان دور. انینک
 رنگی افیشراف و قویروقی قیسقه دور. انینک اغزی تولوم دیک دور.
 اشلیقنی اغزیدا توشوب اواسیدا کومادور.

۲. طاوشقان نینک رنگی بوز دور. قار تولاراق یورت لاردا
 رنگی قیش وقتیدا آق بولادور. طاوشقان نینک قولاق لاری چونک والدی
 پوت لاریدین کینی پوت لاری اوزون دور. اوستون کالپوکی تیموه نینک
 کی دیک یوچوق و اوتور تیشلاری ایسکنه دیک ایتیک دور. مرکن
 تیشلاری یوق ازیق تیشلاری اطنینک کی دیک حیجیغلیق دور.
 طاوشقان جنکل و تاغلاردا یوروب کپاه بیلان تیریکیچیلدیک
 قیلادور. یاز وقتیدا اوت و اشلیق نینک کوکی نی ییدور. قیش
 وقتیدا درخت مودورچاقی و قوبوزاقی ییدور. کوندوزی بر دالدا
 یرده یاتادور کیچکسی طعمه ایستاب چیقادور. طاوشقان تولا
 قورقونجاق بر حیوان دور. انکلاماق قوتنی ایتیک بولغانی اوچون
 هر قانچه پست اون بولسه هم انکلایا لایدور. بر خطر بولادور
 غاننی طویسه قوتولماق اوچون ایتیک قانچادور. انینک رنگی یورکان
 یرنیدک رنگینکا اوخشاغانی اوچون اولاغوچیلارانی اونکای کوزالمایدور.
 شونینک بیلان تولا وقت قوتولادور. بیلان تولا وقت قوتولادور.
 بیلان تولا وقت قوتولادور.
 بیلان تولا وقت قوتولادور.

يىرتقوچىلار.

۱. يولبارس. يولبارس نىنىڭ رىڭكى قىزغىش سىرىغ و قىرا يول لوق دور. يىرتقوچىلار نىنىڭ اراسىدا ھەممە دىن ھىيىتلىك دور. كوچى شلۇنچە باركە بىر اطىنى توتوب سورۇب اليب كىتالايدور. يولبارس ھىندىستان نىنىڭ ساسلىق جنكل لارىدا يورادور. درخت لار نىنىڭ اراسىدا بوكوب تورۇب چونك حيوانلار و ھم آنم لار توتوب اولتورادور.

بويورت دا بعضى يىرلاردا يولبارسغا اوخشاش كىچىكران پىلنىڭ و بارس دىكان حيوانلار بار دور. اولار نىنىڭ ترەسى چوكور كل لوق دور. شىرنىنىڭ رىڭكى سىرىغ دور. ايرىككى نىنىڭ بويىنى بىلان كوكسىدە چونك قالين يالى بار دور. شىرنىنىڭ كوچى يولبارس نىنىڭكى بىلان بىر بىر دور لىكن خون خوارلىقى انىنىڭچە ايماس دور. كوندوزى درخت لار نىنىڭ اراسىدا بوكوب ياتادور. قرانگىغۇ توشكاندە شكارغە چىقىپ ھىيىتلىك بىر آواز چىقاريب اولويدور. شىر تولا راق افريقا نىنىڭ چول لارىدە و جنكل لارىدا بولادور لىكن ھىندىستاندا ھم بار دور. يولبارس و شىر موشوك جنسىدىن بولادور. تىشلارى و تىرناق لارى موشوك نىنىڭكى غە ھم اوخشە دور.

۲. قاما. قاما موشوك دىن ارغىنە چونك دور. بارماق لارى نىنىڭ اراسىدا سو اوزماك ترەسى بار دور. بىر اىچكىدە سوغە بارادورغان لقمە كورالاب اوآسىنى راستلايدور. قاما بلىق بىر تىرىكچىلىك قىلادور.

۳. ايبىق. ايبىق چونك و كوچلوق بىر حيوان دور. توكى قالين و رىڭكى قىرامتول يا رغىر رىڭك دور. ايبىق نىنىڭ تىشلارى تولا راق يىرتقوچىلار نىنىڭ تىشلارىغە تمام اوخشايدور. ھەر اىنكاكى نىنىڭ ياندا ايكىدىن چونك مودورچاق اربىق تىشى بار دور. موڭغۇل بىلان طەمەسىنى اربىق چاينايالايدور. كىچىك وقتىدا

کیاه یب تیریکهچیلدیک قیلادور اما چونک بولوب کوشت قاتیقی نی بیلکانده کوشت یب کله قوی و آدم باقادورغان باشقه حیوان فی اولتورماکی بیلان تولا زیان یتکوزادور. آییق آدم غه اوخشاش تمام تاپان بیلان باسیب مانکارور (باشقه یرتقوچیلار بارماق لاری بیلان باسیب یورادور). بر حیوان نی توتسه اوری توروب قول لاری برله اوروب اولتورادور. قیش وقتی یقین بولغاندا طعمه سی آراق تاپیلغاندا پنهان یرده بر جای راستلاب قیش نی اوخلاب اوتکوزادور. آییق تاغلاردا و جنکلاردا یورادور.

۴. ایت. ایت نینک هم آییقه اوخشه اینکاک لاری نینک یانیدا ایکیدین چونک مودورچاق قیشی بار. مونینک اوچون اول کیاه جنسیدین بولغان نی هم بیالایدور. لیکن همه دین کوشت غه حرصاق دور. ایت بارماق لاری برله دسباب یوروب توتارورغان نرسه نی قوغلاب توتارور. یورکانده کومشارینی یرکا یقین توتوب مونینک بیلان حیوان نی ایزیدین بوراب تاپارور. آدم ایت نی اوی مال لارینی ساقلاماق اوچون هم شکار و باشقه تولا ایشلار اوچون باقارور. اول آدم غه همه دین وفادار حیوان دور.

بوری چونکراق ایت قه اوخشایدور. رنگی کوکوش قموش رنگ قویروقی نی توپن توتوب سانکولاتیب یورادور. یاز وقتیدا طاق طاق ویا جفت جفت بولوب جنکلاردا یورادور. اما قیشدا توپ توپ بولوب آدم تورادورغان یرلارده یوروب مالغه قصد قیلا دور. بوری اچ بولماسه یا یالغوز بولسه آدم دین قاچارور اما تولا بولغان یرلارده قیش قاتیق بولغاندا و قار تولا یاغقاندا طعمه تاپماغاچ توپلاشیب یوروب سفر قیلغان آدم غه هم یانیب انی اولتوروب بیدور.

تولکی بوریدین کچیک دور. رنگی قیزغیش و کومشاری اوچملو

غراق دور. قویروقی نینک توك لاری اوزون و قالین دور. کوندوز یر
ایچیداکی اوآسیدا و یا افتابلیق یرره یاتادور. کیچکسی شکار
اوچون چیقادور. بر توخی طاوشقان قوزی یا باشقه حیواننی
توتار بولسه و یا بر خطرغه یولوقسه چونک عقللیق و حیلده کرلیک
کورساتادور. بوری و تولکی ایت نینک جنسیدین بولادور.

دریا آیوسی.

دریا آیوسی یا که دریا موزایی دیکان حیوان شور دریا نینک
سوغا قراق طرف لاریده بار دور. انینک بدننی بافکار موکاسیدیک
ایکی طرفنی اوچلوق دور. اوزونلوقی ایکی کزدین اوزون دور پوت
لاری قیسقه، کیننی پوت لاری بلیق قویرو قیدیک کینیده تورادور و
بارماق لاری سو اوزماک اوچون تره بیلان بر بریکا توتاشلیق دور.
تره سی نینک یریک قیسقه و پار قیرایدورغان توك لاری بار دور. اتی
بیلان تره سی نینک ارالیقیدا قالین بر قات یاغ تورادور. انینک
برله سوغا قیدین ساقلانادور و بدننی سو اوزوشکا موافق ینیک
بولادور. ازیق تیشلاری نینک همه سی اوچلوق ایتیک دورلار.

دریا آیوسی بلیق یب تیریکچیلدیک قیلادور. انینک اوچون
قولراق سودا یورادور. سو تکیکا چومکانده قولاقی بیلان بورنی
ایتیب الادور. اوپکا بیلان تینادور. انینک اوچون سونینک تکیده
اوزون تورالمایدور. آرام السه یا بلالاریننی ایمیتادورغان بولسه
قوروققه و یا موز اوستیکا چیقادور. بر خطر بولوشنی طویسه درحال
سوغه توشوب کتادور. دریا آیوسی شمال طرف لارداکی خلققه تولا
ضرور بر حیوان دور: تره سیدین ایکین قیلادور کوشتمنی نی بیدور
و یاغنی نی چراققه ایشلاتادورلار.

وال یا که شور دریا نینک نهنکی .

وال نینک بر نیچه قسمی بارورور. چونکراقی نی کرونلاند والی
 دیرمیز. اول همه دین چونک حیوانلار نینک بری دور. صورتی بلیقکه
 اوخشه اما قویروقی توغری تورمای یکی طرفکا قنات دیک یاییلغان
 دور. قویروقی نهایت کوچلوک دور. انینک یاردمی بیلان سو اوزادور.
 الدی پوتلاری اورنیغه قناتلاری بارورور کینی پوتلاری یوق دور.
 تره سی توك سز دور. ات بیلان تره نینک ارالیقیدا قالین بر قات
 یاغ تورادور. باشی تمام بدن نینک اوچدین بری بولادور. کوزلاری
 کچیک و قولاقلاری تاشیدین کورونمایدور. بورون توشونلاری
 باشی نینک اوستیده دور. اغزی کچیکران کمه پاتقودیک چونک دور
 اما کالی تار دور. چونک حیوان نی یوتالمایدور. اغزیدا تیشی یوق
 دور لیکن اولار نینک اورنیدا یوقارقی اینکا کیده بر بریکا یوز طرفی
 بیلان یانداشلیق نهایت تولا مونکوز جمله سیدین بولغان
 تخته لاری بارورور. بولار نینک ایچ طرفی چوچه لیک دور. وال همیشه
 سودا توروب نهایت ییلمدام سو اوزوب یوزادور. اغزینی اچیب
 یورسه اوشاق بلیقلار و باشقه جانورلار سو بیلان کیریب قالادور.
 اغزینی یومسه سو مذکور تخته لار اراسیدین سوزولوب چیقارور
 لیکن اوشاق جانورلار چوچه لارغه چاپلاشیب قالور. اندین وال
 اولارنی یوتادور. تینمیشی بورون توشونلاری بیلان بولادور. بورون
 توشونلاری سو اوستیده بولماغان وقت را دمی نی تاشقاری چیقارسه
 دمی سونی ایکیز اورلاتیب ساچارور. وال بلا توغوب اولارنی ایتمتا
 دور. قانی ایسیق حیوان دور.

وال نینک یاغی نی و اغزیداکي مذکور مونکوز
 جمله سیدین بولغان تخته لارینی آرم تولا ایشلارغه

لازم قیلارور. اینینک اوچون والدی تولا شکار قیلورلار.

خُرطوم لوق حیوان .

فیل قوروقداکی همه حیوانلارین چونک دور. قهره سی قالین توکی قراقای و قومشوقی اوزون دور. قومشوقی فی خُرطوم دیرلار. قنی قوپال و پوتلاری یوغان دور. بارماق لاری نریریکا توتاشلیق و تواغلیق دور. یوقاری اینکا کیده ایکی نهایت اوزون یوغان اوتور تیشی بار دور. اولارنی دندان دیرلار. فیل خُرطوم می بیلان طعمه سی نی الیب اغریغه سالارور. اول تنج یواش بر حیوان دور اما باشقه حیوان آزار برسه اچیمغی بیلان دندان و خُرطوم می برله اورارور. عقلی و حوشیارلیقی تولراق باشقه حیوانلارنینک کی دین زیاده دور. مونینک اوچون پات کونارور. آدم انکا مینماک و یوک ارتماق اوچون انی قوتوب باقارور. فیل هندستان و افریقانینک جنکدلاریدا توپ توپ بولوب اوتلاب یورارور. دندانلاری قیمت بها بر نرسه دور. اولارنی تولا ایشقه ایشلاتارورلار.

تواغلیق حیوانلار .

۱. کله. کله نینک سلیق اکرو مونکوزی بار دور. اولار باش سونکا کیدین چیقیب تورغان مرکز و اینینک اوستیده قاپلانغان مونکوز دین عبارت دور. پوتلاری نینک هر بریده قورت دین بارماقی بار دور. ایکی سی کچیک دور و یرکا تکمای تورارور. اولارنی شاقشاق دیرلار. ینه ایکی سی نینک نواقی بار دور. اولار بیلان دبستان مانکا دور. کله نینک یوقارقی اینکا کیده اوتور تیشلار اورنیدا مونکوز جنسی دین بولغان قاتیق بر قاش تورارور. اینینک بیلان ییدورغان اوت و گیاهنی اوزوب ادرور. ازیق تیشلاری جیکلیغلیق دور کله.

تولا وقت قوتی آز نرسه لار مثلاً اوت و سمان بیلان تیریکچیلدیک
 قیلارور. انینک اوچون تولا ییدور و اوزوندا هضم قیلارور. هضمی
 یلخشی بولماقی اوچون کله نینک اوزون بر هضم نوری و تور
 قرینی بارور. اولارنی کوتن قرین بورکی توقوزتولوق
 و شیردان دیرمیز. کوتن بیلان قرین بورکی کال نینک یعنی قزیل
 ککیدیک نینک یانیدا تورغان ایکی خالته بولوب بر یاروق
 بیلان انکا قوشولادور. طعمه سی یوتولوب کتکاندا بر توپدیک بولور.
 مذکور یاروققه یتکانده انی اچیب کوتنکا کیرارور. اندا توروب
 یومشاب قرین بورکیکا کیرارور. اندین کله مونی آز دین ینه
 اغزیغه یاندوروب چاینایدور. ایکنجی مرتبه یوتولغاندا طعمه سی
 اوبدان ایزیلکان و سویوق دور. انینک اوچون سوغه اوخشاش
 کوتن نینک یاروقیدین اوتوب کتیب توقوز تولووقه کیرارور. اندین
 شیردانغه و کین اوچای لارکا اوتارور. مونداغ طعمه سی نی ایکنجی
 مرتبه یاندوروب چاینایدورغان حیواننی گوشایدورغان حیوان
 دیرمیز. کله آم باقارورغان حیوانلار نینک کوچلوق و فائده لیق
 راقیدین بری دور.

قوی نینک مونکوزی قیرلیق و یورگام دور. توکی یومشاق و کده
 دور. انی یونک دیرلار.

اچکونینک مونکوزی لاری قیرلیق و یوقاریغه اکه دور. توکی
 بریک قیلچانک دور. انی چوپور دیرلار. چوپور نینک تکیده
 قبیت بارور. شونینکدین شال دیکان خریدنی توقویدورلار.

۲ بوغا. بوغانینک چونکلیقی کچیک اطاریک بارور. رنگی
 قیزغیش دور اما قیشدا بوزراق بولور. مونکوزی شاخلیق دور.
 اولارنی بیلمدا بر تاشلایدور. مونکوزی ینکی چیقاندا توکلوق
 تره سی بار لیکن اوسوب بولوب قاتیق بولغاندا تره سی سویولوب

توشوب كندان دور. هر وقت ينيكيدين اوسكانده مونكوزى چونكراق و شاخلارى تولاراق بولادور. مونكوزى نينك ايچى كله نينك كى ديك يومشاق ايماس ليكن تمام مونكوز دور. بوغانينك تيشى سى نى مرال ديرلار. انينك مونكوزى يوق.

كيك بوغانين كچيك دور. پوت لارى اوزون و يوروشى نهايت ايتيك دور. مونكوزى توم و اولار نينك ايچى اچكونينك كى ديك يومشاق دور. اولارنى تاشلاب ينيكوشلامايدور. توكى قيسقه و قالين دور. ۳. **تيوه**. تيوه ياكه توكه اطدين چونك دور. مونكوزى يوق دور. تيوه نينك ايكى قسى بار. بى نينك بى لوكاسى ينه بى نينك ايكى لوكاسى اوچاسيدا باردور. بى لوكاليك تيوه نى بخارا تيوه سى ديرلار. لوكانينك ايچى تمام ياغ دور. بارماق لارى نينك تكيده قالين تره باردور. خلق انى تاپان ديرلار اما اصل تاپان يوقاريراق تورادور. پوت نينك شاقشاقى يوق دور. خلق تيوه نى يوك ارتماق اوچون و مينماك اوچون باقاندور. تيوه بولماسه سويى يوق چونك چولاردىن اوتكالى بولماس ايردى. تاپانى كنگ بولغان اوچون قوم غه پاتيب قالمايدور. يوقارقى كالپوكى اچا پوچوق دور و يوقارقى اينكاكى نينك اوتور تيشلارى اكرو و اوچلوف بولوب تيمكانلار و درخت شاخلارى اوزكالى تولا موافق دورلار. يكلوك تاپماغان وقت دا لوكاسيداكى داغ بدنمكا غذا بولادور. اول وقت لوكاسى سولاشيب قالادور. سو ايچسه بى نچه كون يتكوديك ايچانور. انينك برله اوسوزلوق و آچليققه باشقه حيواندين اوزونراق چيدايدور.

۴. **تونكوز**. تونكوز نينك توكى تولا يريك دور. پوت لارى نينك هر بریده توردين بارماقى باردور. همه بارماق لارى تواغليق دور. هر پوت نينك الدى بارماقى بيلان دبساب مانكارور. كينى باره ق

لاری بیرکا تکمای تورادور. کومشاری اوزون مرکن تیشلاری کوچلوق و اوستون طرفیکا اکرو دور. اولارنی قیرغو دیرلار. تونکوز هر نمه ییدور. کومشاری برلان یلدیز و قورت تاپماق اوچون یرنی کورلایدور. مذکور تواغلیق حیوان نینک خلافیدا تونکوز نینک بر قرینی بار دور. انینک اوچون کوشامایدور. تونکوز سالقین نی ییخشی کورگان اوچون سو ییغیلیب قالغان یزلارده اغینایدور. لیکن یاتان ورغان یرنی قوروق خواهلایدور. انینک اوچون قوروق اوت خس و شونینکغه اوخشاش نرسه لارنی ایاغیغه ییغیب یاتانور.

ه اط (کتاب نینک تور تونجی صفحه سیغه قایلایید!) ایشاک اط دین کچیک اما قولاق لاری اوزون و قویروقی کله نینک کی غه اوخشاش دور. ایشاک اط دین چیدام لیک و یواش اما هم جاهل و قاشانک دور. خلق انی مینماک و یوک ارتماق اوچون باقارور.

شب پَرک .

شب پَرک ایمیتکو حیوانلار نینک کچیک لاری دین دور. الدی پوت بارماق لاری نینک تورقی قولا اوزون و بربریکا توك سر و نفیس تره بیلان توتاشلیق دور. اول تره بدن نینک یانلاریغه کینی پوت لاریغه و قویروقیغه هم توتاشلیق بولوب قنات لار نینک خدمتی نی قیلارور (قنات تره سی). ازیق تیشلاری اوچلوق مودور چاق دورلار. مونداغ تیشلار حشرات نی سانجیب ایزکالی موافق دور. مونداغ تیشلاری بار حیوانلار نینک قولاسی حشرات قورت و انداغ نرسه لار بیلان تیریکچیلیدور (حشرات یکوچی) شب پَرل یاز وقتی اخشام و کیچه لارده اوچوب یورادور. اوچوشی کپیله نینک کی غه اوخشایدور. انکلاق قوتی نهایت ایتیک دور. طویوق قوتی خصوصاً قنات تره سیده هم قولا ایتیک دور. انینک

اوچون تولا قرانگغو بولسه هم طعمه سی بولادورغان چبب کپیلده
 و اولارغه اوخشاش جانورلارنی تاپیب توتالایدور. آرام الغاندا باش
 بارماق لاری و یا کینی پوت لاری برله درخت غه یا تام لارغه اسیلیب
 تورادور و قنات لاری بدننی نینک یانلاریدا قاتلاشیغدیق بولوب
 تورادور. مونداغ توروب قرانگغو یرده مثلاً درخت نینک کوا کیده
 تام یاروقیدا کوندوزنی اوتکوزادور. قیشنی آدم اولتورمايدورغان
 اوی لارده یا سوغاق یتمايدورغان باشقه یرلارده اوخلاب اوتکوزادور.

حشرات یکوچی .

کیرپه کیرپه نینک اوچاسیدا و یانلاریدا توك اورنیدا تیکانلار
 بار دور. بر خطر واقع بولسه باشنی ایچیکا تیقیم توكولوب
 تیکانلارینی هر طرفکا تککودیک چیقارادور. طعمه سی سچقان یلان
 و حشرات دور. اولارنی کیچکده توتادور. قیشنی اوزی کورلاغان
 بر توشوکده اوخلاب اوتکوزادور.

آدم

آدم بدن نینک باشلیق حصه لاری باش تن و اعضا لار دور .
باشدا چوقا الدی جولا کینی جولا و چکه لار بار دور .
تنده بویون اوچا سینه قورساق باقیمن لار یانباشلار موره لار و
اوشنه بار دور .

اعضا لار یعنی قول پوت ایکیدین بولور .
قول بیلاک و پنجه بیلان تمام بولادور . بیلان جاینا کدین
ایکیکا یعنی یوقارق بیلاک و توبنکی بیلاک بولونان دور .
پنجه سی پنجه باغیشی الاقان و بارماق لار بیلان
تمام بولور .

پوت یوقا پارچاق و پوت پنجه سی بیلان تمام بولور .
پوت پنجه سی هوشوق باغیشی تاپان الاقان و بارماق لار
بیلان تمام بولور .

باش و تن نینک ایچیده برنجه کواک لار بار دور . مشهور راقی
مینکه کواکی بورون توشوک لاری اغز کواکی سینه
کواکی و قورساق کواکی دور . سینه و قورساق کواکی نینک
ارالیقیدا کوشت دین بولغان بز پرده بار دور . انی معدله پرده سی
ایتورمیز .

قره .

قره ایکی قات دور یعنی تاش قره و ایچ قره .
تاش قره سویولسه قان چیقمايدور هم اغز یمايدور . رفکی
آف سریق قزید و یا قرا بولادور . تاش قره یوقا دور اما

باسیلمی ایش بیلان اورونغان یرلاری قالین بولوب قالادور.
 تاش تره دین بر پارچه سویوب الیب خر ده بینده کورساک
 اوشاق حساب سر دانه لاردین عبارت بولغانی نی کورامیز. بو دانه لاری
 سدلار ایتورمیز. تره نینک ایچ طرفیدا کی سدلار یومشاق و یمولاق
 اما تاش طرفیدا کی لار قاتیق و یاپیلاق دورلار. تاش طرفیدا کی
 سدلار آهسته آهسته اوپراب کیپکلانیب توشوب کتادور. اولار نینک
 اورنیغه ایچ طرفیدا کی یومشاق سدلار دائم یاریلمیب تورغانی برله
 ینکی سدلار پیدا بولوب آهسته آهسته تاش طرفیکا چیقیب توروب
 یاپیلاق قاتیق بولورلار.

ایچ تره تاش تره نینک استیدا توروب انینک دین قالین دور.
 اول سدلاردین پیدا بولغان نهایت ینکی چکا یمپ لاردین توقولغان
 دیک دور. (بدن نینک همه عضولاری مونداغ توقولمه لاردین عبارت
 دور.) ایچ تره سویولسه قان چیقادور هم اغرییدور.

تره ده تیرناق و توك لاری باردور.
 تیرناق لار بر بریکا قاتیق چاپلاشقان تاش تره سدلاریدین
 عبارت دور. مذکور سدلار همیشه تیرناق نینک توبیدین و استیدین
 چیقیب تیرناققه قوشولوب تورادور. مونینک بیلان تیرناق همیشه
 اوسوب اوزون و قالین بولوب تورادور.

توك لار تاپان بیلان الاقاندین باشقه بدن نینک همه یرلاریده
 باردور. اولار هم تیرناققه اوخشه تاش تره سدلاریدین حاصل
 بولوب تره ده بولغان چوقور راق یرلارده تورادور. اول چوقورلار نینک
 تکیدین تاش تره سدلاری همیشه توك لار نینک توب لاریکا قوشولوب
 تورغانی برله توك لار اوسوب تورادورلار. ایچ تره ده توك لار نینک
 یانیدا اوشاق یرلار باردور. بولاردین یاغ آیریلمیب چیقیب تره نی
 و توك لار نی یومشاق ساقلایدور.

آدم بدننى نينك ايچ كواك لاريدده عم تره بار دور. اول تره داكى
بزلاريدين ياغ آيريدمايدور ليكن بلغم غه اوخشاش بر نرسه
چيقىب تره نى هول و سيليق ساقلويدور.

عضله لار.

تره نينك استيدا كوشت تورادور. اول تولا جز لارغه بولونكان
دور. هر مونداغ جز نى عضله ديرلار. عضله لار نينك تولاسى
قوم و موكانيك ايكى طرفيكا اوچلانغان و پى برله سونكاكا
توتاشليق دور.

عضله لار نينك هر برى نهايت يىكيچكا قزىل يىپغه اوخشه
نرسه لاردين باغلانغان دور. عضله لار يىغىلغولوق دورلار. يىغىلغانده
قالين و قاتيق بولادور. مونداغ بولغانى نى اوستون بىلاك نينك
اوستيداكى عضله كا قايلاساق كوراميز. اول عضله يىغىلپ قالين
و قاتيق بولغانى برلان توبن بىلاك اوستون بىلاك طرفيكا
يىغىلادور. عضله بوشا تىلما غونچه توبن بىلاك سونىلا مايدور.
اوستونداكى عضله بوشا تىلما قى برله بىلاك سونىلا ليدور. بو
حركت اوستون بىلاك نينك استيداكى عضله نينك يىغىلما قى برله
بولادور.

پند: عضله لارنى حركت كا كلتورماك لازم دور
بولماسه سستلا شيب قالادور.

سونكاك لار.

آدم نينك بدنيدده ايكى يوزدين زياده سونكاك بار دور. بولار نينك
همه سى نى قوشوب استخوان ديرلار. كچيك بلانينك استخوانى
نينك تولاراقى پومشاق بر نرسه دين عبارت دور. اول نرسه نى

کومالچک یا تراموچ دیرلار. کچیک بىلا اوسكانده کومالچکده
 اھک جنسیدین بولغان اوشاق دانەلار پيدا بولوب تورادور.
 موزینک برله اول آهسته آهسته قاتیب سونکاک بولادور. لیکن
 بعضی یئرلار مثلاً بورون سونکاکى نینک اوچی قولاق کومالچکى و
 کارناى اصلا قاتمايدور.

باش نینک سونکاک لاری ایکیکا بولونور یعنی چناق
 سونکاک لاری و یوز سونکاک لاری. چناق سونکاک لاریدین
 الیداپشانه سونکاکى کینیده چوقا سونکاک لاری
 بیلان کینی جولا سونکاکى و یانلاریدا چکه سونکاک لاری
 بار دور. کینی جولا سونکاکى نینک برتوشوکى (کینی جولا توشوکى)
 بار دور. یوز سونکاک لاری بورون سونکاک لاری قبوزیا که
 کچات سونکاکى یوقارقى بیلان توبنکى اینکاک
 سونکاک لاری دور. اینکاک سونکاک لاریده تیشلار نینک جایى دور.
 باش سونکاک لاری نینک تولاسى بربریکا محکم توتاشلیق اوچون
 میدیرلاماس. خاص توبنکى اینکاک نى میدیرلاتقالی بولادور. اینک
 باغیشلاری چکه سونکاک لاریده دور. اینک ایکی طرفیده چکه
 سونکاک لاریدا کی باغیش کوا کیدله تورادورغان باغیش تورومى
 بار دور. باغیش تورومى بیلان باغیش کواکی نینک یوزلاری. کومالچک
 بیلان قاپلاغلیق و سیلیق دور. باغیش قاپی دیکان محکم
 پیکا اوخشه بر نرسه باغیش نینک چوره سیکا قاپلاغلیق دور.
 مذکور قاپ و بر نچه پی لار و عضله لار نینک یاریلیقى بیلان باغیش
 محکم تورادور. باغیش نینک ایچی همیشه بلغم غه اوخشاش
 باغیش سوپی دیکان بر نرسه دین هول بولوب تورادور.
 تن نینک سونکاک لاری سیرت سونکاکى سینده سونکاک
 لاری اوشنه سونکاک لاری و یانباش سونکاک لاری دور.

سیرت سونكا كى بىر بىرى نىنك اوستىكا تىزىغىلىق بىلدىم
 لار دىن پوتون بىر سونكا كدىك بولوب دور. بىلدىم لار نىنك تولاسى
 نىنك اوتراسى قوشوك دور (يولون قوشوكى). ارقا طرفىده
 عضله لار توتاشماقلى اوچون پوتاقدىك نرسه لارى بار دور. بىلدىم لار
 نىنك قوشوك لارى نىنك هممىسى قوشولوب يولون نورى بولادور.
 اول كىنى جول قوشوكى بىلان مېنك كواكىكا قوشوغلىق دور.
 بىلدىم لار بويون بىلدىم لارى سىنك بىلدىم لارى بىل بىلدىم لارى
 قوقوز كوز بىلدىم لارى و قويروق بىلدىم لارى دور. هر بىلدىم لار
 اراسىدا تخته كومالچىك لار بار. موڧىنك اوچون سىرت ايكىلدىكولوك
 دور بدن بىر طرفىكا ايكىلسه كومالچىك تخته لارى نىنك شو طرفى
 نفىس بولادور و ينى بىر طرفى قالىن تورادور. اوزونراف شونداغ
 نرسه سىرت اكرو بولوب قالادور.

سىنك سونكا ك لارى قوش سونكا كى و يكرمه تورق قابرغى
 سونكا كى دور. قوش اوكر اكدىن قورساق كواكىغىچى اوزولغان
 بىر ياپلاق سونكا ك دور. قابرغى لار جفت جفت بولوب سىرت كا توتاشلىق
 دور لار. يوقارقى لارى كومالچىك بىلان قوش سونكا كىكا هم توتاشلىق دور.
 اوشنك سونكا ك لارى دوله سونكا ك لارى و اوكر اكر
 سونكا ك لارى ياكه مورى سونكا ك لارى دور. دوله سونكا ك
 لارى يعنى قارغاق لار ياپلاق دور. اولار سىرت سونكا كى بىلان
 سىنك سونكا ك لارىكا محكم عضله لار بىرله توتاشلىق دور. اوكر اكر
 سونكا ك لارى نىنك بىر اوچى قوش سونكا كىكا ينى بىر اوچى دوله
 سونكا كىكا توتاشلىق دور. اوشنك سونكا ك لارى قول لار نىنك
 بىر كىكان بىرى دور.

يانباش سونكا ك لارى هم توقوز كوز بىلدىم لارىكا هم بىر بىرىكا
 محكم توتاشلىق دور لار. اولار پوت سونكا ك لارى نىنك بىر كىكان بىرى دور.

قول لارنېنك سونكاك لاری بر دین اوستون بېلاک
 سونكاکی ايكیدین توپن بېلاک سونكاکی سکر دین
 پنچه باغیش سونكاکی بشدین الاقان سونكاکی اون
 تورت دین یعنی باش بارماقیدا ايكیدین و قالغان بارماق لاردا
 اوچدین بارماق سونكاکی دور. اوستون بېلاک نینک یوقارقی
 باغیش دوله سونكاکی بېلان توتاشلیق و توپنکی باغیشی توپن
 بېلاک سونكاك لاری برله توتاشلیق دور. توپن بېلاک نینک ارقا
 طرفیداکی سونكاکی نینک یوقارقی اوچی نی جیناک دیرلار اول
 عضده کا توتاش یری دور و توپن بېلاک نی کینی طرفیکا فایریدیشدین
 توسادور.

پوت لارنېنك سونكاك لاری بر دین یوتا سونكاکی
 ايكیدین پارچاق سونكاکی یتنه دین هوشوق باغیش
 سونكاکی بشدین پوت الاقان سونكاکی اون تورت دین
 یعنی باش بارماقیدا ايكیدین و قالغان بارماق لاردا اوچدین
 بارماق سونكاکی دور. یوتا سونكاکی نینک یوقارقی باغیشی
 یانباش سونكاکی بېلان توتاشلیق و توپنکی باغیشی پارچاق
 نینک الدی سونكاکیکا توتاشلیق دور. تیز باغیشی نینک اوستیده
 لپک دیکان سونكاك بار دور. اول بر پی ایچیده تورادور. هوشوق
 باغیشی سونكاك لاری نینک بری کینی طرفیکا چیقیب تورادور. اول
 تاپان سونكاکی دور.

استخوان بدن نینک یومشاق یرلارینی ساقلاماق و تورغورماق
 اوچون دور.

هضم اسباب لاری.

هضم اسباب لاری هضم نوری بېلان انکا تعلق بزلار دور.

عضم نوری نینک حصه لاری اغیز کوا کی یوتقولوق کال قرین
و اوچای دور.

اغیز کوا کی نینک اوستی قامغاق و استی قیل دور. تیل عضله
لاردین عبارت بولور. انینک اوچون حرکتی ایتیک دور. قامغاق نینک
کینی طرفیده سانکولاب تورغان بر پوره بار. انی قامغاق
پرده سی و اوچی نی کچیک قیل دیرلار.

اغیز کوا کیده تیشلار تورادور. چونک آدم نینک هر اینکا کیده
تورت دین اوتور قیش ایکیدین بورجک قیش و اوندین
ازیق قیش بار. اوتور تیشلار پانا صورتیده دور بورجک تیشلاری
اوچلوق و ازیق تیشلاری مودورچاق دور.

تیشلار نینک توبن طرفی اینکاک نینک ایچیده دور و اوستون
طرفی کورونوب تورادور. اینکاک نینک ایچیدا کی یرنی کوتک و
اوستیدا کی نی باش دیرمیز. قیش باشی مینا بیلان قاپلاغلیق
دور. مینا قیشنی اویراب کتیشدین ساقلایدور. انینک ایچیده
قیش سونکا کی بار دور. قیش سونکا کی نینک ایچیده قیش
کوا کی دیکان بر کواک بار. اول کواک ینکیچکا تمورلاری بار
یومشاق و نهایت طویوشلوق بر نرسه دین تولغان دور.

پند: طعام یکاندین کین تیشلارنی پاکیزه
قیلماق لازم دور؛ بولماسه طعام نینک یوقی قیش
نینک اراسیدا قالیب ساسیب مینانی چوروتکانی بیلان
تیشقه اغریق پیدا قیلادور. اوچکه یا باشقه قاتیق
نرسه نی قیش بیلان چاقماق یخشی ایماس
چونکه مونیکنک بیلان مینا اونکای یاریلیب کتادور.
یوتقولوق نینک برنچه توشوک لاری بار. بری الدی طرفیکا
ایکی سی یوقاری و ایکی سی استی طرفیکا دور. الدی طرفیدا کی

توشوکى اغیزغه بارادور. یوقاری طرفیدا کی توشوک لار بورون توشوک لاریکا بارادور. استی طرفیدا کی توشوک لار نینک بزی الیدیدا توروب کارنایغه بارادور، ینه بزی انینک ارقاسیدا توروب کالغه بارادور. طعام یب ایچکانده بورونغه بارادورغان توشوک لار تامغاق پردهسی بیلان و کارنایغه بارادورغان توشوک کارنای قاپقوچی بیلان یاپیلادور.

کال تار بزی نور دور. اول معده پردهسیده بار بزی توشوک دین اوتوب قورساق کواکیکا بارادور.

قرین هضم نوری نینک کنکر و کان بزی دور. اول معده پردهسی نینک استیدا چپ طرفیکا تیرادور.

اوجای یورکام یورکام اوزون بزی نور دیک دور. اول چربه یا که چاوه بیلان توتاشلیق اوجون چیکیلمای بزی خیل تورادور. اوجای اوج حصه بولادور یعنی اچیق اوجای تاتلیق اوجای و سونک. تاتلیق اوجای نینک خالته غه اوخشاش بزی دور. انی کور اوجای دیرمیز.

هضم بزلاری بولادور: اغیز توپروک بزلاری قرین خلط بزلاری قورساق توپروک بزی و جکر. اغیز توپروک بزلاری اغیز کواکیده و یا انکا یقین یرده تورادور. اولار اوشاق اوشاق خالته دین عبارت بولوب توپروک پیده قیلادور. توپروک ینکیچکا نورلار بیلان چونکراف نورلارغه چیقیب اغیزغه کلادور.

قرین خلط بزلاری قرین نینک ترهسی نینک ایچکیده توروب اچیق سوزوک بزی سو چیقارادورلار. انی قرین خلطی دیرمیز. جکر اوزی بزی دور. اول معده پردهسی نینک استیدا اونک طرفیکا دور. جکر دین اوت دیکان کون و اچیق بزی سو چیقیب

تورادور. اول اوت خالته سیغه بیغیلیب انینکدین بر ینکیچکا نور بیلان اچیق اوچایکا اوتادور.

قورساق توپروک بزنی قرین نینک ارقا استیدا تورادور. اول توزلوق و سوزوک سو چیقارادور. انی قورساق توپروکی دیرمیز قورساق توپروکی هم بر نور بیلان اچیق اوچایکا اوتادور.

هضم یعنی طعام سینکماکی دیکان شونداغ بولادورکه طعام نینک بعضی سی قانغه قوشولغودیک بر حالغه کلادور. بو ایش اغیز کواکیده قریندا و هم اوچایده بولادور.

طعام اغیزدا چاینالیب توپروک بیلان ارالاشیب بر یوتوم بولادور. اول یوتوم تیل نینک اوستیکا بیغیلیب یوتولور. یوتولماقی اغیز نینک تکیدا کی عضله لار نینک بیغیلیب یوتوم نی کالغه قیسیب

کیرکوزماکی بیلان بولادور. یوتقاندا کارنای نینک قاپقوچی یاپیلادور و یوتوم انینک اوستیدین اوتوب کتادور. کشی یوتاردا کب قیلسه ویا کولسه کارنای نینک قاپقوچی اچیلادور و طعام کارنایغه کیریب کتادور. کال نینک عضله لاری نینک بیغیلماقی بیلان یوتوم قیسیلیب قرین نینک یوقارقی اغزیدین اوتوب کیرادور. قرینغه کیرکاندین کین طعام قرین عضله لاری نینک حرکتی برله یوغورولوب قرین خلطی بیلان ارالاشیب سویوق بولادور. اندین قرین نینک توبنکی اغزیدین چیقیب اچیق اوچایکا اوتوب اندا قورساق توپروکی و اوت بیلان ارالاشادور.

اغیز توپروکی قرین خلطی اوت بیلان قورساق توپروکی نینک تاثری بیلان طعام دین سوت دیک بر جوهر حاصل بولادور. انی کیلوس دیرلار. کیلوس نینک بعضی سی قرین بیلان اچیق اوچای نینک اوشاق تمورلارغه کیریب قانغه ارالاشادور. بعضی سی قرین و اچیق اوچای نینک ایچی طرفیدین چیقادورغان کیلوس

تمورلاری دیکان اوشاق تمورلارغه اوتادور. بولار بیلان کیدوس
سینه تموری دیکان چونک بر تمورغه بیغیلید اندین قانغه
کیریب انکا ارالاشادور.

طعام نینک بدنکا یارامایدورغان نرسه لاری قاتلیق اوچایکا
اندین سونکغه اوتوب بدنین چیقیب کتادور.

پند: طعام نینک قوتلیک و پات سینکادورغانلار
یدین یماک یخشی دور. طعام نی پات سینکادورغان
ومزه لیک قیلماق اوچون انی اوبدان پشوروب توزو
باشقه دارولارنی تنکشاب سالماق لازم دور. طعام نی
یخشی چاینماق م لازم دور؛ بولماسه بزلارین
چیققان خلطلار بیلان ارالاشمایدور م اوبدان
سینکمایدور. عرق بوزه و انداغ نرسه لار ایچماک
بیلان هضمغه چونک ضرر بولادور. اوشاق بلالار
هرکیز تماکو چکماسون.

قان نی یوردورادورغان اسباب لار.

قان نی یوردورادورغان اسباب لار یوراک و تمورلار دور. اولار
نینک ایچکیده قان یوروب تورادور.

قان ایکی جزه دین یعنی قان سویی و قان ذره لاریدین
عبارت دور. قان سویی نینک رنگی یوق دور؛ سونیک سوزوک دور.
قان ذره لاری نینک بعضی سی قزیل بعضی سی آق دور. همه سی
نهایت اوشاق دور. قزیل لاری یمولاق یاپلاق آق لاری باشقه باشقه
صورت ده بولادور. آق لاری آرزاق دور شونداغ که تورت یوزی قزیل
بولسه بری آق بولادور.

یوراک سینه کواکی نینک الدی طرفیده دور. اول اوزی بیغیلغولوق

بىر عضلە دور. ايچى بىر پىردە بىلان ايكى بولمەكا يەنى اوندك
بولمەسيكا وچ بولمەسيكا بولونادور. يوراك بولمەسى نىنك ھەر بىرى
بىر پىردە بىلان ايكى كلبەكا يەنى تاشقارقى كلبەكا و ايچكار
كى كلبەكا بولونادور. تاشقارقى كلبەكلار دىن ايچكاركى كلبەكلار يىكا
اچىلادورغان بىردىن قوشوك بار.

تمورلار اچ قىسم دور يەنى شىريان تمورلار قىل تمورلار
دور يىد تمورلار.

شىريان تمورلارى نىنك پوستى قالىن و كىكروب يىغىلغولوق دور.
اولار يوراك نىنك ايچكاركى كلبەكلار دىن چىقانورلار. يوراك نىنك اوندك
طرفىداكى ايچ كلبەسىدىن چىقان شىريان ايكى شاخ بولوب
اوپكالاركا بارىب اندا يايىلادور. انى اوپكا شىريانى دىرمىز. يوراك
نىنك چى طرفىداكى ايچ كلبەسىدىن چىقان شىريان بىر مونچە
شاخ بولوب بدن نىنك ھەم يىرلار يىكا بارىب يايىلادور. انى بدن
نىنك چونك شىريانى دىرمىز.

قىل تمورلارى شىريانلار نىنك كىچىك شاخلارى دور. اولار
كوزكا كورونما كودىك يىنكىچىك دور و پوستلارى نھايىت نغىس دور.
قىل تمورلار تىرناق بىلان ساچدىن باشقە بدن نىنك ھەم يىرلار يىدە
توروب ورىد تمورلارى نىنك يىنكىچىك شاخلارىغە قوشولادور.

ورىد تمورلارى نىنك پوستى نغىس و بوشراق دور. اولار
يوراك نىنك تاشقارقى كلبەكلار يىكا بارادور. اوندك طرفىداكى كلبەكا

ايكى ورىد كىرادور. اولارنى يوقارقى و توبىنكى كواك تمورلارى
دىرمىز اولار نىنك شاخلارى بدن قىل تمورلارىغە قوشولادور. يوراك
نىنك چى طرفىداكى تاشقارقى كلبەسيكا تورت ورىد كىرادور.
اولارنى اوپكا ورىد لارى دىرمىز. اولار نىنك اوشاق شاخلارى
اوپكا قىل تمورلارى دور.

قان نینک یوروشی . تیریکلیک اوچون قان نینک همیشه یوروب تورماقی لازم دور . بو ایش یوراک کلمبه لاری نینک ییغیلماقی و کنکروماکی بیلان بولادور . قان نینک همیشه بر طرفکا یورماکی اوچون بر نچه یرده بر قسم یاپغوچلار بار دور . یوراک نینک تاشقارقی بیلان ایچکارکی کلمبه لاری نینک اراسیداکی یاپغوچلار ایچ طرفیکا اچیلادور . ایچ کلمبه لار بیلان شریانلار نینک اراسیداکی یاپغوچلار شریانلارغه اچیلادور . ورید تموری لاری نینک بعضی سیده یوراک نینک تاشقارقی کلمبه لاریکا اچیلادورغان یاپغوچلار بار دور .

قان نینک یوروشی بو دور : یوراک نینک اونک طرفیداکی تاشقارقی کلمبه دین اونک طرفیداکی ایچکارکی کلمبه کا اندین اوپکا شریان لاریغه اندین اوپکا قیل تمورلاریغه اندین اپکا وریدلاریکا اندین یوراک نینک چپ طرفیداکی تاشقارقی کلمبه کا اندین چپ طرفیداکی ایچکارکی کلمبه کا اندین بدن نینک چونک شریانلاریغه اندین بدن نینک قیک تمورلاریغه اندین بدن نینک وریدلاریکا اندین ینه یوراک نینک اونک طرفیداکی تاشقارقی کلمبه کا بارادور . قان نینک یوروشی شونداغ ییلدام دورکه بر دقیقه دین ازراق مدتده بر چورکولوب بولادور . یوراک نینک ایچکارکی کلمبه لاری هر ییغیلغانی دراه قان شریانلارغه شونداغ ایتیک مانکدوریلارورکه انینک حرکتی تپکاندیک معلوم بولادور . اوشوشی توختاغان ساق آدم نینک تموری بر دقیقه ده یتمیشدین سکسانغچه سالارور . قبل تمورلاردا بیلان وریدلارده قان سیلیق مانکادور . بر شریان کسپلیسه قان ساچراب چیقارور لیکن بر قیل تمور ویا بر ورید کسپلیسه قان اهسته سیلیق اقیب چیقارور .

پند : بر تمور کسپلیکان بولسه قان نی باشقه یول لار بیلان یوراککا مانکدورماق لازم دور . انینک

اوچون کسپیلکان یرده تمورنی سونکاک طرفیکا باسماق
 بیلان قاننی توسارمیز. کسپیلکان تمور بر شریان
 بولسه کسپیلکان یرنینک یوراک طرفی نی قیسماق
 لازم بولادور (نمه ایشقه؟)؛ اکر بر ورید کسپیلکان
 بولسه زخم نینک اوزینی و بعضیدا هم زخم نینک و
 بدن قیل تمورلاری نینک اراسی نی قیسماق لازم دور
 (نمه ایشقه؟). زخم یاره هر قانچه کچیک بولسه
 پاکیزه توتماق نهایت ضروردور. بولماسه ضرر قیلا
 دورغان نرسه لار قانغه کیریب انی بوزادور. دانه خوراک
 هر کیز قاشلانماسون.

تینیق اسباب لاری.

تینیق اسباب لاری کارنای و اوپکا دور.
 کارنای یوتقولوقدین اوپکا کا بارادور. یوقارقی طرفی کنکراک
 دور. انی کارنای باشی دیرلار. کارنای باشی نینک ایچیده تور
 نفیس عضله تورادور. اولار کارنای نینک ایکی یانیغه تارتیغلیق
 دور. اولارنی آواز و ترلاری دیرمیز. وترلار نینک اراسیدا آواز یاروقی
 دیکان تار بر یاروق بار. اوپکارین دم چیقاریلماقی برله وترلار
 تیرانیب آواز چیقارادور. کارنای توبنده نفس تمورلاری
 دیکان ایکی فورغه بولونادور. نفس تمورلاری اوپکالارکا باریب اندا
 یاییلادور.

اوپکا ایکی بولوب یوراک نینک ایکی طرفیده تورادور. اولار نفس
 تمورلاری نینک اوشاق شاخلاریدین و اولار نینک اوچلاریداکی
 نفس سدل لاریدین عبارت دور. نفس سدل لاری نینک پوست لاریدا
 اوپکا قیل تمورلاری یاییغلیق دور. اول قیل تمورلار اوپکا شریان

لاری نینک اوشاق شاخلاری بولوب اوپکا وریدلاریکا بارادور.
 کارنای بیلان نفس تمورلاری حلقه حلقه کومالچکدین
 عبارت دور. انینک اوچون یومولمای همیشه اوچوق تورادور. اولار
 نینک ایچی توکلوک دور. اول نهایت اوشاق توك لاریرداکی بغدادی
 باشلاری شمالدین یلپونوب تورغاندیک همیشه حرکتده دور.
 حرکتی اوپکا سدلاری طرفیدین کارنای باشی طرفیکا بولادور.
 مونینک بیلان تبنغاندا هوا بیلان کیرکان چانک و اپکاده پیدا
 بولغان بلغم چیقاریلانور. اگر چانک تولا بولوب اغیز بولسه توك
 لارنینک کوچی کینیکا یاندورغالی یتمایدور و چانک اوپکا کاکیریب
 قونادور.

تینیش. آدم نینک تیریکلیکی اوچون قانیدا هم ماده الحیات
 هم اکسیجین دیکان بر قسم هوانینک حاضر بولماقی لازم دور.
 یوراکدین قان بدن شریانلاری بیلان قیل تمورلاریغه چیقاریلغاندا
 مذکور ایکی نرسه دین ایچیدا تولا بار. اما قیل تمورلاردا قان
 تبدیل تاپادور. اول ایش شونداغ بولورکه قان دین ماده الحیات
 و اکسیجین بدن نینک سدلاریکا اوتادور و سدلاردین کمور حامضی
 (کمور ساسیقی) دیکان بر ضررلیک هوا و عم بدنکا یارامایدورغان
 باشقه نرسه لار قانغه اوتادور. بو تکیشیلماکی بیلان قان نینک
 اصلی تبدیل تاپادور و رنگی قزراق بولادور. قان نینک ینکرشیلانماکی
 اوچون ینکی ماده الحیات و ینکی اکسیجین لازم بولادور. کمور
 حامضی بیلان باشقه یارامایدورغان نرسه نینک چیقاریلماقی هم
 ضرور دور. ماده الحیات قرین و اوچای لارنینک قیل تمورلاری بیلان
 سینه تموریدین قانغه الینادور. کمور حامضی و باشقه ضررلیک
 نرسه لار اوپکا قیل تمورلاریدا تینیش بیلان آیریلادور. قان یوراک
 نینک اونک طرفیداکی ایچ کلبه سیدین اوپکا بارغاندا اوپکا

قیل تمورلاریدا و نفس سئلاریده بر تکیشیلماکلیک بولاردورکه قانددین کمور حامضی نفس سئلاریکا اوتادور و نفس سئلاریددین اکسیجین قانغه اوتادور. بو تکیشیلماکی برله قان ینه اصلیکا اورولادور و رنگی قزیدراق بولادور.

اوپکاده قان نینک تکیشیلماکی اوچون نفس سئلاریداکی هوا نینک همیشه ینکیلازیب تورماقی ضرور دور. اول ایش دم الماغلیق و دم چیقارماغلیق برله بولادور. دم الغاندا قابرغه لار کیریلادور و معدده پرده سی توبنکا تارتیلادور. انینک بیلان سینه کواکی کنکرویدور نفس تمورلاری چونکراق اچیلادور و اکسیجینی قولابار هوا نفس سئلاریکا کیریب اولارنی کنکروتادور. دم چیقاریلغاندا قابرغه لار ییغیلادورلار و معدده پرده سی یوقاریغه تارتیلادور. انینک بیلان سینه کواکی کچیککراک بولادور نفس سئلاری قیسیلادور و کمور حامضیغه ارالاشیب بوزولغان هوا چیقاریلادور.

پند: ممکن بولغانچه پاکیزه هوا بیلان تینماق ضرور دور. انینک اوچون قلادا ایش قیلماق فائده لیق دور اما هواسی بوزولغان توپا چانک بولغان اوی لارده اولتورماق ضررلیک دور. آدم نینک اولتوروشی و توروشی سینه نینک حرکتیکا دخل بر کوردیک بولماسون. بوزون بیلان دم الماق یخششی دور چونکه بوزوندا هوا ایسیب چانکدین پاکیزه بولادور.

آیریما اسباب لار.

آیریغوج اسباب لار اوپکالار قز بزلاری و بوراک لار دورلار. اوپکالار کمور حامضی بیلان سو هوری آیرییدور. قز بزلاری ایچ تره ایچیده دور. اولار نینک تاش طرفیکا

اچیلان ورغان قوشون لارینی قمر مسم لاری دیر میز. قمر بزلاری نینک صورتی کچیک تموردیک دور. ایچ طرفی یبپ توپیدیک یورکاشیکلیک و اوستیده قیل تمورلار چیرماغلیق دور. اول تمورلاردا قمر بولادور غان نرسه لار مثلاً سو یاغ و تور آیریلیم قمر بزلاریکا اوتادور.

پند: بدن نی پات پات پوماق لازم؛ بولماسه قمر مسم لاری بوشالغان تره سد لاری یاغ و چانکدین ایتیلیم قالادور و مونیکنک بیلان قمر بزلاری عمل لارینی اوبدان قیلالمایدورلار. ایکین لارنی خصوصاً بدنکا یقین ایکین لارنی پاکیزه قوتماق لازم بولادور. ایسیقدین سوغاققه و سوغاقدین ایسیققه بر یولی اوتماک ضررلیک دور مونیکنک بیلان قمر نینک چیقیشی توسالادور و بدن نینک ایچپیده بلغم زیاده پیدا بولادور. انینک برله زکام اون پوتماکی یوتال و باشقه کسلار عارض بولادور.

بوراك لار ایکی بولوب قورساق کواکی نینک کینی طرفیده سیرت نینک ایکی یافیدا تورادور. چونکلوقی مشت دیک و صورتی لوبیادیک دور. اولار قیل تمورلار بیلان یورکاشیکلیک حسب سز اوشاق تمورغه اوخشاش نورلاردین عبارت دور. اول نورلارنی بوراک تمورلاری دیرلار. مذکور قیل تمورلاردا قان دین آیریلان ورغان نرسه لار آیریلیم دوبه ساققه ییغیلیم اندین بدن دین چیقادور.

عصبه ترتیبی.

عصبه ترتیبی مینکه یولون و عصبه لار یعنی آق تمور لاردین ترتیبات دور.

مینگه یومشاق بولوب ایکی نرسه دین عبارت دور. بیری نینگ
رنکی بوز دور و عصبه سئلاریدین عبارت دور. ینه بیری نینگ
رنکی اق بولوب عصبه ییپلاریدین عبارت دور. مینگه نینگ
یوقارتی حصه سی نی چونک مینگه دیرمیز. انینگ یوزی کده کده
یورکوما دور. یورکومالارنی مینگه کده لاری دیرمیز. مینگه نینگ
توبنگی حصه سی نی کچیک مینگه دیرمیز. انینگ کده لاری
یوق دور.

یولون اوزون بر طنابدیک دور. مینگه دین کینی جولا توشوکی
بیلان اوتوب یولون نورینی تولدوروب تورادور. یولون هم رنکی بوز
عصبه سئلاریدین و رنکی آق عصبه ییپلاریدین عبارت دور.
عصبه لار مینگه بیلان یولوندین ایکیدین ایکیدین چیقیر
بدن نینگ همه یرلاریکا شاخ شاخ بولوب یاییلادور. مینگه دین
بوراق عصبه لاری کوروک عصبه لاری انکلاق عصبه
لاری قاتیق عصبه لاری اورونوق معلوماتی عصبه لاری
و ینه بر نچه عصبه چیقادور.

طویماغلیق . ۱۱۱۴

بارماق اوچی بر قوم دانه سیکا تکسه تره ایچیده یاییغلیق
اوشاق عصبه لار مینگه کا خیر برادور؛ مونی نینگ بیلان قوم دانه سی
نینک بارلیقی طویولور.

بر نهمه نی قسم قسم طریقه بیلان طویغالی بولادور. اورونماغلیق
تاتیماغلیق بورماغلیق انکلاماغلیق یا
کورما کلیک برله طویولور. بو بش قسم طویماغلیق نی حواس
خمسّه ظاهره و اولار نینگ اسباب لارینی حواس اسباب
لاری دیرلار.

اورونوق معلوماتی نینک اسبابی قره دور. ایچ قره سه اورونوق
معلوماتی عصبه لاری یاییغلیق دور. بر نرسه کا قول تککور ساک
قره برله عصبه لار نینک اوچلاریغه تائثر یتادور و عصبه لار برله
مینکه کا خبر بریلادور. انینک برله توتقان نرسه نینک ایساق سوداق
سیلیق یریکلیکی بیزکا معلوم بولادور. قره سی نفیس و عصبه لاری
تولا بولغان یرلارده مثلاً تیل اوجی و بارماق اوچلاریدا اورونوق
معلوماتی ایئتیکراک دور.

تاتیق نینک اسبابی تیل نینک قره سی دور. تاتیق عصبه
لاری اول یردین مینکه کا بارادور. قند توز و انداغ نرسه لار اغیزغه
کیرسه تاتیق عصبه لاریغه تائثر قیلادور و اول عصبه لار برله مینکه کا
خبر یتادور. اول وقت تاتیق نی بیلامیز.

بوراق نینک اسبابی بورون ایچیدا کی قره دور. شونینکدین
بوراق عصبه لاری مینکه کا بارادور. بوراغلیق نرسه لاردین
کورونما کوریک نهایت اوشاق دانه لار آیریلیب هواغه ساچیلیب
کتادور. تینغاندا بولار نینک بعضی سی هوا بیلان بورونغه کیریب
بوراق عصبه لاریغه تائثر قیلادور. عصبه لار برله مینکه کا خبر
یتادور. انینک بیلان بوی نی بیلامیز.

انکلاق نینک اسبابی قولاق دور. انینک تاشی قولاق و قولاق
توشوکی دور. اوتراسی نی دومباق کواکی دیرمیز. اول دومباق
پرده سی دیکان بر پرده بیلان قولاق توشوکیدین آیریلور و
یمولاق پنجره بیلان سوقاچاق پنجره دیکان ایکی
پرده بیلان قولاق ایچیدین آیریلور لیکن قولاق کارنایی دیکان
بر نور بیلان یوتقولوققه قوشولادور. دومباق کواکیده انکلاق
سونکاک لاری دیکان اوج کچیک سونکاک بارادور. اولار نینک بری
بولقه بری سندل و ینه بری ایزانکوغه اوخشاغانی اوچون اولارنی

بولغه سندل و ايزانكو ديرميز. بولغه دومباق پرده سيكا
 توتاشليق دور و ايزانكو سوقاچاق پنجره كا توتاشليق دور. قولاق
 نينك ايچيده صورتى باشقه باشقه كواكلار و سوماده سي بيلان
 قولغان حالته چك لار بار دور. مذكور ماده ده انكلاق عصبه لارى
 ياييغليق دور. بر نرسه دين آواز چيغسه اول نرسه اورى تيرانيب
 توز اور. اول تيرنما كليك هوا بيلان باريب دومباق پرده سي نى
 ميديرلاتان دور دومباق پرده سي بولغه نى ميديرلاتان دور بولغه سندل نى
 ميديرلاتان دور سندل ايزانكونى ميديرلاتان دور ايزانكو سوقاچاق
 پنجره نى ميديرلاتان دور و سوقاچاق پنجره قولاق ايچيده اكي
 سوماده نى ميديرلاتان دور. اول وقت انكلاق عصبه لارى برله مينكه كا
 خبر يتان دور و بيز آوازنى انكلايميز.

كورون نينك اسبابى كوز دور. اول كوز چناقيدا سولاغليق
 يمولاق بر توپ دور. انكا توتاشليق عضله لار نينك ياريلدقنى بيلان
 حركت قيلغولوق دور. كوز ياش بيلان هول و پاكيژه ساقلانا
 دور. ياشى كوز نينك الدى تويه طرفيده بار ياش بزىدين
 چيقيب كوز يمولوب اچيلماقنى برله توبن طرفيكا كليب اندا بار
 بر توشوك بيلان بورونغه كيران دور.

كور نينك ايچى ايكى كلبه كا بولونكان دور. كچيكي نى الدى
 كلبه و چونكراقى نى كينى كلبه ديرميز. الدى كلبه نينك الدى
 طرفى كنبذنيك بولوب شيشه ديك صاف و سوزوك دور. انى
 كوز قرنيّه سي ديرميز. الدى كلبه نينك كينى طرفيده يمولاق و رنگليك
 بر پرده بار. انينك رنگى كوك بوز سارغيش ويا قرا بولادور. اول
 پرده نى كوز قزحيّه سي ديرميز. انينك اوتراسيدا بر توشوك بار.
 انى كوز قراقى ديرلار. كوز قزحيّه سي نينك بر مونچّه نهايت
 كچييك عضله لارى بار. اولار نينك بعضى سي توز بولوب كوز قزحيّه

سی نینک ارتراسیدین چیقیب چت لاریکا اوزولغان دور و بعضی سی حلقه دور. یاروغ آز بولسه توز عضله لار بیغیلان دور. مونینک بیلان کوز قراقی کنکر ویدور و تولاراق یاروغ کوز کا کیران دور. یاروغ تولا بولسه حلقه لیک عضله لار بیغیلان دور. مونینک بیلان کوز قراقی تار بولان دور و یاروغ زیاده کیرمایدور. کوز کینی کلبه سی نینک پوستی اوچ قات دور. تاش قاتی آق و قاتیق دور. انی کوز اقی دیرلار. اوترا قاتی نینک رنکی قرا دور. اندا قان تمورلاری یاییغلیق دور انینک اوچون اول قات نی تمور پیرلا سی دیرمیز. ایچ قاتیدا کورون عصبه لاری تور دیک یاییغلیق دور انینک اوچون اول قات نی تور پیرلا سی دیرمیز. کوز قرنیه سی کوز اقیغه توتاشلیق و کوز قرنیه سی تمور پیرلا سیکا توتاشلیق دور. کوز قرنیه سی نینک ارتراسیدا شیشه ریک سوزوک و ایچیده سودیک بر نه سی باریمولاغراق بر نرسه توران دور. انی کوز جامی دیرمیز. بعضی آرم نینک کوز جامیدا بر کسل پیدا بولان دور. اول کسل بیلان کوز جامی غبار بولان دور. انداغ بولغاندا کوز نینک پیرلا سی بار دیرلار. کوز نینک الدی کلبه سی سوزوک سوریک بر نرسه بیلان و کینی کلبه سی لانکی پونغه اوخشاش و سوزوک بر نه بیلان تولغان دور. کورما کلیک اوچون یاروغ کوز کا کیریب کورون عصبه سیغه تاثیر قیلماقی لازم دور. مذکور عصبه بیلان تاثیر مینکه کایتانور. اورونوق معلوماتی عصبه لاری تاتیق عصبه لاری بوراق عصبه لاری انکلاق عصبه لاری و کورون عصبه لاری نینک همه سی نی قوشرب طریوق عصبه لاری دیرمیز. اولار نینک همه سی بیلان تاثیر تاشقاریدین ایچکاریکا مینکه کا بارانور.

حرکت.

بر قول نی حرکت کا کلتور ساک اول ایش بر عضله نینک بیغیلماقی برله قیلینانور. عضله نینک بیغیلماقی بر عصبه انکا یتکوزکان

قائری بیلان بولارور. بیز قولنی میدیرلاتکالی خواهلان
همان مینکهدین خبر بریلارور. اول خبر عصبه برله عضله کا
یتارور و عضله بیغیلیب قولنی میدیرلاتارور. انداغ مینکهدین
قاشقاریغه تاءثر یتکوزانورغان عصبه لارنی حرکت عصبه لاری
دیرمیز.

پند: اورونوق معلوماتی عصبه لارینی چیداشلیق
قیلماق اوچون بدن نی پات پات ایسیغلیقی یاز
کونی نینک سویدیک سودا یوماق و اشوق ایکی
کیمای هواسی پاکیزه بولغان برلارده تورماق یخشی
دور. — بلالار ناس تماکو چکماسون چونکه انینک
برله قاتیق و بوراق قوت لاری بوزولادور و بدنکا باشقه
ضرر ۴ یتکوزولور. — قولاق توشوکیده کیر بیغیلیب
قالماسون چونکه انکا چانک قونغانی بیلان انکلاق
قوتی سستلاشادور. بر نرسه قولاققه کیریپ قالغان
بولسه انی اوچلوق اسباب بیلان کورلاماق
یخشی ایماس چونکه مونیکنک بیلان دومباق پرده
سیکا آسان دخل یتادور. — کوزنی چانک و توتوندین
ساقلاماق لازم دور. یاروق از بولغان وقت داینکیچکا
ایش مثلاً خط اوقوش و پتوش ویا تیکیش قیلماق
کوزکا ضررلیک دور. شونداغ ایش قیلغاندا ایشنی
کوزکا یقین توتوب قیلماغلیق ۴ یخشی ایماس
چونکه کشی نینک انداغ قیلغانی انکا پات عادت

بولوب قالادور و اندین کین یراغراقدا کی نی اوچوق
کورالمایدور.

عصبه تزقیبی تولا ایشلار برله اسان سستلاشادور.
مثلاً اویقوسزلیق و انسزلیک ضرر قیلادور. لیکن
مخصوصاً عرق و انداغ نرسه ایچما کلیک و افیون
نشه چکما کلیک و زنا بوزوقچیلیق نهایت
ضرر لیک دور. انینک اوچون شونداغ ایشلار دین
احتیاط قیلماق تولا ضرور دور.

Naturlära

av G. Ahlbert.

Svenska Missionsförbundet

Ost-Turkestan